

سراج الاخبار

شاگردان عزیز! جریده سراج الاخبار جریده‌یی بود که برای تنویر اذهان مردم و ایجاد روحیه آزادی خواهی و استقلال طلبی و اعمار و بازسازی افغانستان به چاپ می‌رسید و محمود طرزی سرمحرر آن جریده بود. آیا درباره جریده سراج الاخبار و سرمحرر آن چیزی می‌دانید؟ هم‌چنین در این درس با جمله اسمی نیز آشنا می‌شوید.

جریده سراج الاخبار^(۱) افغانستانیه بعد از جریده شمس النهار^(۲)، دومین جریده‌یی بود که در سال ۱۲۹۰ هجری ه. ش. در زمان حکومت امیر حبیب الله خان نشر گردید. سراج الاخبار جریده مردمی بود و نوشته‌های آن مورد پسند مردم است. این جریده از نظر محتوا موضوع‌هایی؛ چون: مقاله اساسی (سرمقاله)، حوادث داخلی و خارجی، کلیشه ادبیات، ستون‌های اختصاصی؛ چون: علم و فن اخلاق، مسافرت و سیاحت، دانش و حکمت، مطالب عسکری، موضوعات تاریخی و حقوقی را در بر می‌گرفت و از علوم و ادب و سیاست با روش و شیوه ویژه بحث می‌کرد. این جریده به سر محرری محمود طرزی و همکاری عبدالرحمان لودین و عبدالهادی داوی و دیگران به نشر می‌رسید. هدف عمده سراج الاخبار و همکاران قلمی آن روشن سازی اذهان مردم و تبلیغ طرز فکر جهان قرن بیستم به مردم بود و آن‌ها را به طلب علم و فراگرفتن دانش و فرهنگ جدید، بالابردن سطح آگاهی عمومی، فهم و درک مسایل، نوسازی و بازسازی، اهمیت تخنیک زراعت، ترقی صنعت، تجارت، دعوت، تشویق و رهنمایی می‌کرد. این جریده، طرز تحریر و نگارش ساده و علمی را وارد زبان کرد و سبک نو را رواج داد. مقاله‌های سراج الاخبار از اندیشه‌های مهم حیاتی؛ مانند: وطن‌دوستی، اتحاد و آزادی سخن می‌گفت و مردم را علیه ظلم و استعمار تشویق نموده و آنان را به آزادی خواهی دعوت می‌نمود.

سراج الاخبار نه تنها رهنمای فکری و تربیتی جوانان در داخل کشور بود؛ بلکه در افکار مردمان اصلاح طلب و روشنفکر کشورهای همسایه و منطقه نیز اثر گذاشت. حلقات روشنفکری بخارا، سمرقند، فارس، هند، ترکیه و مصر آن را به غور مطالعه می‌کردند و از آن الهام می‌گرفتند.

مستشرقان^۳ و نویسندگان، سراج الاخبار را بعد از جراید ترکیه در آسیا به درجه دوم حساب کرده بودند؛ اما دولت‌های روسیه تزاری و هند برتانوی از اثر بخشی روز افزون آن در افکار مردم به هراس افتادند و جریده را برضد منافع خود دیدند.

از این رو بارها از امیر حبیب‌الله خان تقاضای جلوگیری نشر مقاله‌های سیاسی جریده را نمودند؛ اما جوانان دست اندر کار جریده، نه تنها زیر بار فشارهای سیاسی نرفتند؛ بلکه لحن جریده را تند و تندتر ساختند که این امر باعث شد تا ورود جریده به هند متوقف گردد.

پس از نشر شماره ششم سال هشتم دو محرر جریده «عبدالهادی داوی و عبدالرحمان لودین» زندانی شدند. محمود طرزی تنها ماند؛ اما همواره تلاش می‌کرد تا سطح علمی جریده را بلند نگه‌دارد؛ اما دشواری‌های سراج الاخبار گوناگون و به حدی بود که دیگر محرر پرکار آن نتوانست آن همه دشواری‌ها را که فشار سیاسی عمده‌ترین آن بود، تحمل کند؛ ناگزیر نشر جریده سراج الاخبار افغانستانیه را متوقف کرد.

جالب است بدانید که در آخرین شماره جریده، چندین جای درختم مضامین لفظ «باقی

دارد» آمده است؛ اما «باقی داردها» همچنان باقی ماند و سراج الاخبار دیگر زیر ماشین چاپ نرفت^(۴).

توضیحات

۱. سراج الاخبار: نام جریده معروف که اولین شماره آن در سال ۱۲۶۰ نشر شد.
۲. شمس النهار: نام جریده‌یی که قبل از سراج الاخبار شروع به نشرات کرده بود.
۳. مستشرقان: کسانی که آشنا و دانا به اوضاع و احوال ملل مشرق زمین استند. شرق شناس، خاورشناس.
۴. زیر ماشین چاپ نرفت: چاپ نشد

باقی دارد: ادامه دارد

قواعد دستوری

- جمله اسمی، جمله‌یی است که از مسند الیه، مسند و رابطه تشکیل شده باشد، مانند:
۱. شیخ سعدی مصنف کتاب گلستان است.
  ۲. مولانا جلال الدین محمد از بلخ است.
  ۳. خدا بزرگ است.
  ۴. سراج الاخبار جریده مردمی بود.
  ۵. بابر، معلم است.
  ۶. فسانه گشت و کهن شد حدیث اسکندر
- در جمله‌های بالا کلمه‌های، سراج الاخبار، بابر، مولانا جلال الدین محمد، شیخ سعدی و حدیث اسکندر، مسند الیه، بزرگ، از بلخ، جریده مردمی، معلم، فسانه، کهن و مصنف کتاب گلستان مسند و است، گشت و شد، رابطه اند.

فعالیتها

♦ فعالیت ۱

۱. شاگردان به متن درس به دقت گوش کنند.

۲. به شکل گروهی دربارهٔ سراج‌ال‌اخبار گفتگو کنید.

۳. سخن معلم را دریابند و بتوانند دوباره بیان نمایند.

◆ فعالیت ۲

۱. در بحث‌ها و گفتگوها اشتراک فعال داشته باشید.

۲. دربارهٔ یکی از روزنامه‌های عصر خود بحث کنید.

◆ فعالیت ۳

۱. درس را خاموشانه بخوانید.

۲. متضاد کلمه‌های زیر را بنویسید.

دوستی، جنگ، شیرین، نرم، سیاه

◆ فعالیت ۴

درس را با صدای بلند بخوانید.

پیام درس را با رعایت نشانه‌گذاری در دو سطر بنویسید.

---

۳. شنیده‌های درس را در یک پاراگراف بازنویسی کنید.

کارخانه‌گی

۱. درس سراج‌ال‌اخبار را در پنج سطر خلاصه کنید.

---

۲. کلمه‌های زیر را معنا کنید و در جمله‌های مناسب به کار برید.

استعمار، مطالعه، سبک، حوادث، کلیشه
